

3. 6. 2005

ID: 33789

## Žaloba o určení

Jestliže právní otázka, o níž má být rozhodnuto na základě žaloby o určení, má pouze povahu otázky předběžné ve vztahu k jiné právní otázce, není dán naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky, lze-li přímo žalovat na určení existence samotného práva nebo právního vztahu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1279/2003, ze dne 30.9.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně O. K., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1/ M. Š., provdané Š., 2/ A. Š., obou zastoupených advokátem, a 3/ M. F., o určení neplatnosti kupní smlouvy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 27 C 40/96, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. února 2001, č. j. 55 Co 537/2000-92, tak, že dovolání žalobkyně zamítl.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 24. května 1999, č. j. 27 C 40/96- 47, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 25. listopadu 1999, č.j. 27 C 40/96 -70 a ze dne 27. června 2000, č. j. 27 C 40/96-79 určil, že sporem dotčená kupní smlouva ze dne 8. října 1994 je neplatná. Rozhodl též o náhradě nákladů řízení.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. února 2001, č. j. 55 Co 537/2000-92, k odvolání prvních dvou žalovaných rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ve věci samé změnil tak, že žalobu v celém rozsahu zamítl. Rozhodl též o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud, který ve věci postupoval podle znění občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř.") účinného do jeho novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb., za základ svého rozhodnutí vzal především úvahu, zda v předmětné věci jsou vůbec dány předpoklady pro určovací žalobu ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. Zde mimo jiné poukázal na skutečnost, že určovací žaloba podle zmíněného ustanovení má preventivní charakter a má místo tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jiným způsobem. Dospěl přitom k závěru, že v případě požadovaného určení neplatnosti kupní smlouvy by takovéto určovací rozhodnutí samo o sobě neřešilo právní vztahy účastníků. Takovéto rozhodnutí by nemělo pro žalobkyni žádný význam, přičemž na jeho základě by nemohlo dojít ke změně zápisu do katastru nemovitostí. Žalobkyně se (přitom) domáhá podle ustanovení § 485 odst. 1 občanského zákoníku v jiném řízení vydání dědictví proti původně žalovanému K. Š. Právě v tomto řízení je otázka platnosti či neplatnosti dotčené kupní smlouvy otázkou předběžnou ve vztahu k otázce, zda dědictví bylo nabyto oprávněným dědicem, či nikoliv. I proto není dán naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky v samostatném řízení. Všechny uvedené skutečnosti pak byly důvodem, pro které odvolací soud rozhodl podle ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. a v rámci změny rozhodnutí soudu prvního stupně žalobu zamítl.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dne 25. dubna 2001 včasné dovolání (později doplněné především jejími podáními ze dne 22. října 2001 a ze dne 5. června 2002), jehož přípustnost se odvozuje z ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Dovolací důvod uvedla odkazem na ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. (zřejmě nedopatřením však uvádí § 241 odst. 2 písm. b/ a d/ o. s. ř.), takže vytýká, že rozhodnutí je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a současně tak má zato, že dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Dovolatelka je tak zejména přesvědčena, že odvolací soud nevzal v úvahu, že odvolání druhé žalované bylo podáno čtyři měsíce po uplynutí odvolací lhůty. Věc pak byla u odvolacího soudu nezdůvodněně odňata dosavadní předsedkyni senátu D. Č. a přidělena jiné předsedkyni senátu, která (posléze) napadené rozhodnutí vydala. Odvolací soud též nesprávně posoudil otázku existence, resp. neexistence naléhavého právního zájmu žalobkyně na předmětném určení neplatnosti kupní smlouvy. Dovolatelka zde nesouhlasí s argumentací odvolacího soudu vážící se k této otázce. Má především zato, že s přihlédnutím ke všem okolnostem případu a k jednání první žalované a dnes již zemřelého nepravého dědice, bylo žádoucí a nutné rozhodnout o určení neplatnosti dotčené kupní smlouvy

na základě samostatně podané žaloby, a to zejména proto, aby byl eliminován stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu.

Navrhla proto, aby napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalované 1/ a 2/ se k podanému dovolání vyjádřily písemným podáním ze dne 16. srpna 2001. Protože se takto s rozhodnutím odvolacího soudu v zásadě ztotožnily, navrhly, aby toto dovolání bylo zamítnuto.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení, provedeném podle dosavadních právních předpisů, se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2000. V posuzovaném případě byl napadený rozsudek odvolacího soudu vydán po řízení provedeném podle znění o. s. ř. účinném do zmíněné novely. Bylo proto nezbytné, aby i dovolací soud při svém rozhodování vycházel ze znění zmíněného procesního předpisu účinného do 31. prosince 2000.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobkyně bylo podáno oprávněnou osobou - účastníkem řízení, řádně zastoupenou advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř., stalo se tak ve lhůtě stanovené ustanovením § 240 odst. 1 o. s. ř., je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241 odst. 2 o. s. ř. Dovolání odkazuje na dovolací důvod podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) a d) o. s. ř. Toto dovolání se opírá o možný případ přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé.

Na podkladě dovolatelkou uplatněných dovolacích důvodů dovolací soud přezkoumal napadený rozsudek Městského soudu v Praze v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o. s. ř. Dospěl však k závěru, že dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu je z tohoto pohledu třeba považovat za správné (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

S přihlédnutím ke znění ustanovení § 242 o. s. ř. nutno konstatovat, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je však přitom vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je povinen přihlédnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 237 o. s. ř., a pokud je dovolání přípustné, pak i k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání.

Z obsahu soudního spisu nevyplývá, že by obsahoval případné vady ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Totéž lze říci o případných jiných vadách, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Zde je nutno v první řadě uvést, že se dovolatelka mylí, pokud má zato, že odvolání druhé žalované bylo podáno po uplynutí odvolací lhůty. Soudní spis vypovídá o tom, že v řízení před soudem prvního stupně byla z žalovaných zastoupena pouze první žalovaná M. Š., provdaná Š., která dne 15. dubna 1996 udělila plnou moc advokátovi JUDr. M. Š. Zcela zřejmým nedopatřením soudu prvního stupně pak byl zpočátku jeho rozsudek č. j. 27 C 40/96-47 doručen pouze dne 17. srpna 1999 zástupci žalobkyně advokátu JUDr. M. K., CSc. a dne 18. srpna téhož roku zástupci první žalované advokátu JUDr. M. Š. Ze spisu ovšem současně nikterak nevyplývá, že by v té době došlo k důslednému naplnění ustanovení § 158 odst. 2 o. s. ř. tím, že by toto rozhodnutí bylo doručováno a skutečně také doručeno druhé a třetí žalované. Dne 30. srpna 1999 bylo u soudu prvního stupně podáno odvolání první žalované proti rozsudku soudu prvního stupně. Teprve poté dne 13. září 1999 předložil advokát JUDr. M. K. plnou moc, kterou mu pro dané řízení dne 31. srpna 1999 udělily první a druhá žalovaná. Ač zatím stále nedošlo k nápravě nesprávného postupu při doručení rozsudku soudu prvního stupně, byl spis tímto soudem dne 20. ledna 2000 předložen Městskému soudu v Praze k rozhodnutí o odvolání první žalované. Odvolací soud skutečně také ve věci nařídil odvolací jednání na den 17. května 2000 a teprve v úvodu tohoto jednání konstatoval již zmíněný nedostatek v doručení rozhodnutí soudu prvního stupně druhé a třetí žalované. Z tohoto důvodu bylo proto odvolací jednání odročeno. Jak vyplývá z dodejek připojených na č. l. 81 p. v. spisu, byl rozsudek soudu prvního stupně doručen zástupci druhé žalované advokátu JUDr. M. K. dne 24. srpna 2000 (a třetí žalované dne 4. září 2000). Pokud tedy druhá žalovaná poté podala dne 4. září 2000 na poště proti rozsudku odvolání, učinila tak v zákonné patnáctidenní lhůtě ve smyslu ustanovení § 204 odst. 1 o. s. ř. Její odvolání proto nebylo - jak se nesprávně dovolatelka domnívá - opožděné.

Opodstatněná však není ani výtka dovolatelky, pokud připomíná, že při jednání odvolacího soudu dne 17. května 2000 vystupoval senát 51 Co ve složení Mgr. D. Č., JUDr. K. P. a JUDr. J. C., zatímco při odvolacím jednání dne 6. února 2001 ve věci jednal a rozhodl senát 55 Co v obsazení JUDr. Z. M., JUDr. B. Ch. a JUDr. I. K. Zde je však třeba

připomenout, že podle § 2 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy v případě dlouhodobé nepřítomnosti soudce nebo výrazných rozdílů v pracovním vytížení určí předseda soudu rozsah přesunu agendy do jiného oddělení. Dovolatelka nedocenila skutečnost, že účastníci měli možnost seznat z (obecně pro veřejnost na správě soudu přístupného) rozvrhu práce Městského soudu v Praze, že změnou č. 4 s platností od 1. dubna 2000 bylo stanoveno, že senát 51 Co nadále nerozhoduje o opravných prostředcích proti rozhodnutím senátu 27 C, 28 C a 30 C Obvodního soudu pro Prahu 4, o nichž nadále bude rozhodovat senát 55 Co Městského soudu v Praze. Bylo tedy v souladu s rozvrhem práce Městského soudu v Praze, pokud vyřizování této věci po senátu 51 Co převzal senát 55 Co tohoto soudu. K možné námitce, že senát 51 Co již ve věci nařídil odvolací jednání (byť nedlouho) po účinnosti uvedené změny rozvrhu práce, lze připomenout, že toto jednání bylo odročeno, aniž se odvolací soud zabýval meritem věci a věc byla předána senátu 55 Co, jemuž nadále náležela k vyřízení. Ani v tomto případě proto nebylo shledáno případné pochybení soudu.

Jak již bylo uvedeno, dovolatelka uplatňuje též dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., který dopadá na případy, kdy napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Tím se rozumí omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav. O nesprávnou aplikaci právních předpisů se jedná tehdy, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo soud aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil. Nesprávné právní posouzení může být způsobitelným dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li toto posouzení rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

V posuzovaném případě - jak již bylo zmíněno výše - odvolací soud za základ svého rozhodnutí vzal zejména zjištění, že v předmětné věci nejsou dány předpoklady pro určovací žalobu ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. s tím, že u požadovaného určení neplatnosti dotčené kupní smlouvy schází žalobkyni naléhavý právní zájem na takovém určení. Tento názor soudu druhého stupně dovolací soud považuje za správný, neboť je plně v souladu s ustálenou judikaturou týkající se této otázky (srovnej např. rozsudky Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. ledna 1996 sp. zn. 3 Cdon 1002/96, ze dne 31. července 1997 sp. zn. 2 Cdon 223/96, ze dne 29. dubna 1998 sp. zn. 22 Cdo 189/98, ze dne 27. března 1997 sp. zn. 3 Cdon 1338/96, ze dne 15. srpna 2000 sp. zn. 23 Cdo 984/99 apod.).

Je třeba souhlasit s odvolacím soudem v závěru, že naléhavý právní zájem nesvědčí žalobci v případě jím požadovaného určení neplatnosti darovacích smluv týkajících se předmětných nemovitostí. To proto, že žalobkyně takto nemůže docílit navrácení poměrů ohledně uvedených nemovitostí v předešlý stav, který zde existoval před uzavřením těchto darovacích smluv. Rozhodnutí, kterým by bylo určeno, že tyto darovací smlouvy týkající se uvedených nemovitostí, evidované v katastru nemovitostí (§ 1, § 2 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí, ve znění pozdějších novel) jsou neplatné, totiž není listinou, která by byla způsobilá pro zápis vlastnického práva záznamem do katastru nemovitostí (§ 1 odst. 1 a 3, § 7 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších novel).

Jestliže tedy právní otázka (v tomto případě otázka platnosti, resp. neplatnosti konkrétního právního úkonu), o níž má být rozhodnuto na základě žaloby o určení, má pouze povahu otázky předběžné ve vztahu k jiné právní otázce (konkrétně k existenci práva, resp. právního vztahu), není dán naléhavý právní zájem na určení této předběžné otázky, lze-li přímo žalovat na určení existence samotného práva nebo právního vztahu (což žalobkyně jinak ve skutečnosti činí v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 27 C 267/94).

Přitom nedostatek doložení naléhavého právního zájmu na požadovaném určení je samostatným a prvořadým důvodem, pro který nemůže určovací žaloba obstát, a který sám o sobě bez dalšího vede k jejímu zamítnutí.

Jestliže tedy z hlediska výtek dovolatelky obsažených v jejím dovolání nelze dovodit, že by soud druhého stupně věc neposoudil správně, proto za situace, kdy je dovolací soud vázán obsahem podaného dovolání, bylo třeba, aby z tohoto důvodu klasifikoval napadený rozsudek odvolacího soudu jako správný (§ 243b odst. 1 o. s. ř.). To pak bylo důvodem, proč dovolání žalobkyně zamítl. Rozhodoval přitom bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.).

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení mezi žalobkyní a žalovanými 1/ a 2/ je odůvodněn ustanovením § 243b odst. 4 věta první o. s. ř. ve spojení s § 224 odst. 1, § 151 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když v dovolacím řízení úspěšným žalovaným 1/ a 2/ vznikly náklady spojené s jejich zastoupením v tomto řízení. Konkrétně jde o jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání) podle § 11 odst. 1 písm. k/ vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů. Výše odměny za zastupování advokátem je pak určena podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení, a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "vyhláška"), a to proto, že dovolací řízení

bylo zahájeno po prvním lednu roku 2001 (část dvanáctá hlava první bod 10 zákona č. [30/2000](#) Sb.).

Podle § 2 vyhlášky se sazby a odměny stanoví pro řízení v jednom stupni z peněžité částky, která je předmětem řízení, nebo podle druhu projednávané věci (odstavec 1). V sazbě podle prvního odstavce uvedeného ustanovení jsou zahrnuty všechny úkony právní služby provedené advokátem nebo notářem, s výjimkou odměny za úkony, které patří k nákladům řízení, o jejichž náhradě soud rozhoduje podle § 147 o. s. ř. (odstavec 2).

Podle § 10 odst. 3 vyhlášky ve věcech odvolání a dovolání se sazba odměny posuzuje podle sazeb, jakými se řídí odměna pro řízení před soudem prvního stupně, není-li stanoveno jinak. Podle § 5 písm. b/ vyhlášky činí sazba odměny ve věci určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, jde-li o právní vztah nebo právo k nemovitosti 10.000,- Kč. Protože však byl učiněn v tomto případě pouze jediný úkon právní služby, bylo nutno s přihlédnutím k § 18 odst. 1 této vyhlášky takto určenou výši odměny snížit opět o 50 %, tj. na částku 5.000,- Kč. Protože však v tomto případě šlo v této věci o společné zastoupení více osob (prvních dvou žalovaných), bylo nezbytné takto určenou sazbu odměny naopak zvýšit ve smyslu ustanovení § 17 odst. 2 cit. vyhlášky o 20 %, tedy na částku 6.000,- Kč.

Vyhláška č. [484/2000](#) Sb. upravuje pouze paušální sazby odměny za zastupování účastníka advokátem, a nikoliv tedy již nároky advokáta na náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas, jež stojí vedle odměny (§ 2 odst. 1 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb.). K nákladům řízení žalovaných proto patří též paušální náhrada hotových výloh advokáta v částce 75,- Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. [177/1996](#) Sb.). Celkem tak výše přisouzené náhrady nákladů dovolacího řízení činí u zmíněných žalovaných 6.075,- Kč.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)